

3. EØF-traktatens artikel 7, der forbyder medlemsstaterne at anvende deres retsregler forskelligt under hensyn til de berørtes nationalitet, tager ikke sigte på eventuelle uligheder og skævheder, som for de af fællesskabsretten omfattende personer og virksomheder kan følge af eksisterende forskelle mellem medlemsstaternes love, såfremt disse rammer alle personer, der henhører under deres anvendelsesområde, efter objektive kriterier og uden hensyn til nationalitet.

I sag 14/68

angående en anmodning, som i henhold til EØF-traktatens artikel 177 af Kammergericht (Kartellsenat) Berlin er indgivet til De europæiske Fællesskabers Domstol for i en sag for nævnte ret mellem

1. WALT WILHELM, medlem af direktionen for Farbenfabriken Bayer AG, Hasengarten 31, Hahnwald,
2. HANS GÖLZ, medlem af direktionen for Casella-Farbwerke Mainkur AG, Hamannstraße 6, Frankfurt am Main,
3. HANS ULRICH FINTELMANN, salgschef for Farbwerke Hoechst AG, Frankfurt am Main-Hoechst, Farbwerke Hoechst AG,
4. BADISCHE ANILIN- & SODA-FABRIK AG, Ludwigshafen,
5. FARBENFABRIKEN BAYER AG, Leverkusen,
6. FARBWERKE HOECHST AG, tidligere Meister Lucius & Brüning, Frankfurt am Main-Hoechst,
7. CASSELLA FARBWERKE MAINKUR AG, Frankfurt am Main-Fechenheim,

og

BUNDESKARTELLAMT, Berlin

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EØF-traktaten, især af dens artikler 5, 7 og 85, samt af Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, især af dens artikel 9,

afsiger

DOMSTOLEN

sammensat af: præsidenten R. Lecourt, afdelingsformændene A. Trabucchi (refererende) og J. Mertens de Wilmars og dommerne A. M. Donner, W. Strauß, R. Monaco og P. Pescatore,

generaladvokat: K. Roemer
justitssekretær: A. Van Houtte

følgende

DOM

Præmisser

1. Ved kendelse af 18. juli 1968, indgået til Domstolens justitskontor den 25. juli 1968, har Kammergericht (Kartellsenat) Berlin — en domstol med kompetence i kartelsager for Forbundsrepublikken Tyskland — i henhold til EØF-traktatens artikel 177 stillet fire spørgsmål vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikler 3, litra f), 5, 7 og 85 samt af artikel 9 i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962.

I — Vedrørende det første og det tredje spørgsmål

2. Det første spørgsmål fra den nationale dommer drejer sig om, hvorvidt det er foreneligt med traktaten, at de nationale myndigheder — samtidig med at Kommissionen foretager en undersøgelse i henhold til artikel 14 i forordning nr. 17 af 6. februar 1962 — anvender den nationale retsordens regler om forbud mod karteller på samme sagsforhold;

dette punkt uddybes især i det tredje spørgsmål, der vedrører risikoen for forskellige juridiske vurderinger af samme kendsgerning og muligheden for konkurrencefordrejninger på det fælles marked til skade for dem, som er underkastet nævnte nationale retsorden;

i den henseende henvises til artikel 9 i forordning nr. 17, til artiklerne 85, 3, litra f), og 5 i EØF-traktaten og til fællesskabsrettens almindelige principper.

3. Stk. 3 i forordning nr. 17's artikel 9 omhandler kun de nationale myndigheders kompetence, for så vidt disse er beføjet til direkte at anvende traktatens artikler 85, stk. 1 og 86, så længe Kommissionen ikke har indledt en procedure;

denne bestemmelse er uden betydning i tilfælde, hvor de nævnte myndigheder i stedet for de nævnte artikler anvender deres nationale ret.

Fællesskabsretten og de nationale retsregler vedrørende karteller vurderer disse sidste ud fra forskellige synsvinkler;

medens artikel 85 bedømmer kartellerne ud fra de hindringer, de kan hidføre for handelen mellem medlemsstaterne, betragter de nationale lovgivninger dem inden for rammerne af de overvejelser, hvorpå de hver især bygger.

Som følge af den eventuelle sammenhæng mellem de pågældende økonomiske fænomener og juridiske situationer kan sondringen mellem fællesskabsretten og de nationale retsregler ganske vist ikke i alle tilfælde tjene som afgørende kriterium ved afgrænsningen af kompetencerne;

imidlertid forudsætter den, at selv samme kartel principielt kan være genstand for to samtidige sager, den ene hos Fællesskabets myndigheder i henhold til EØF-traktatens artikel 85, den anden hos de nationale myndigheder ifølge den interne retsorden;

4. i øvrigt bekræftes denne opfattelse af artikel 87, stk. 2, litra e), der giver Rådet beføjelse til at bestemme forholdet mellem den nationale lovgivning og fællesskabsreglerne om konkurrence, og hvoraf det fremgår, at de nationale myndigheder for så vidt angår karteller principielt ligeledes kan gribe ind over for situationer, som kan være genstand for en kommissionsafgørelse.

Under hensyn til traktatens almindelige målsætning kan denne samtidige anvendelse af national ret dog kun tillades i det omfang, den ikke skader den ensartede anvendelse — i hele fællesmarkedet — af fællesskabsreglerne vedrørende karteller og den fulde virkning af de retsakter, som udstedes i henhold til disse regler;

5. en anden løsning ville være uforenelig med traktatens mål og karakteren af dens konkurrenceregler;

EØF-traktatens artikel 85 gælder for alle virksomheder i Fællesskabet, hvis handlemåde den regulerer, dels gennem forbud, dels ved hjælp af undtagelser fra disse — under nærmere angivne betingelser — til fordel for karteller, der bidrager til at forbedre produktionen eller fordelingen af varerne eller til at fremme den tekniske eller økonomiske udvikling;

selv om traktaten først og fremmest sigter mod at afskaffe hindringerne for de frie varebevægelser i fællesmarkedet og hævde og værne om dette markeds enhed, tillader den dog også Fællesskabets myndigheder at udøve en vis positiv, omend in-

direkte virksomhed med henblik på at fremme en harmonisk udvikling af det økonomiske liv i Fællesskabet som helhed i overensstemmelse med traktatens artikel 2 ;

artikel 87, stk. 2, litra e) bekræfter fællesskabsrettens forrang, idet den giver en fællesskabsmyndighed beføjelse til at bestemme forholdet mellem den nationale lovgivning og Fællesskabets konkurrenceregler ;

6. EØF-traktaten har skabt en selvstændig retsorden, der er blevet indlemmet i medlemsstaternes retssystemer og skal anvendes af disses domstole ;

det ville stride mod et sådant systems natur at tillade medlemsstaterne at vedtage eller opretholde foranstaltninger, der kan skade traktatens nyttevirkning ;

den bindende virkning af traktaten og de til dens gennemførelse udstedte retsakter kan ikke være forskellig fra stat til stat på grund af nationale retsakter, uden at dette hæmmer fællesskabssystemets funktion og bringer gennemførelsen af traktatens målsætninger i fare ;

konflikter mellem fællesskabsretten og de nationale retsregler vedrørende karteller bør herefter løses ved anvendelse af princippet om fællesskabsrettens forrang ;

7. i tilfælde af, at nationale afgørelser vedrørende et kartel viser sig uforenelige med en afgørelse truffet af Kommissionen efter en af denne indledt undersøgelse, følger det af ovenstående, at de nationale myndigheder er forpligtede til at respektere virkningerne heraf.
8. Hvis det under behandlingen af en national sag viser sig, at Kommissionen muligvis vil afslutte en verserende undersøgelse vedrørende det samme kartel med en afgørelse, der ikke er forenelig med virkningerne af de nationale myndigheders afgørelse, påhviler det disse at træffe egnede foranstaltninger ;
9. som følge heraf kan de nationale myndigheder, så længe en i henhold til traktatens artikel 87, stk. 2, litra e) udstedt forordning ikke bestemmer andet, skride ind mod et kartel under anvendelse af national ret, selv om nævnte kartels forenelighed med fællesskabsretten samtidig undersøges af Kommissionen, idet det dog er forudsat, at denne anvendelse af national ret ikke kan hæmme den uindskrænkede og ensartede anvendelse af fællesskabsretten og virkningerne af foranstaltningerne til dennes gennemførelse.

II — Vedrørende det andet spørgsmål

10. Kammergericht's andet spørgsmål er, om »faren for en dobbelt sanktion fra Kommissionen for De europæiske Fællesskaber og den nationale myndighed med

kompetence i kartelsager« er til hinder for, at der kan iværksættes to sideløbende undersøgelser vedrørende samme sagsforhold, den ene i henhold til fællesskabsretten, den anden i henhold til nationale retsregler.

11. Muligheden for en dobbelt sanktion kan ikke hindre tilladeligheden af to sideløbende indgreb, der tjener forskellige formål;

med forbehold af de betingelser og begrænsninger, der fremgår af svaret på det første spørgsmål, følger tilladeligheden af et sådant dobbelt indgreb af det særlige system for kompetencefordelingen mellem Fællesskabet og medlemsstaterne på det kartelretlige område;

hvis imidlertid muligheden for et dobbelt indgreb skulle føre til en sammenlægning af sanktioner, kræver et almindeligt billighedshensyn — som dette i øvrigt kommer til udtryk i EKSF-traktatens artikel 90, stk. 2 in fine — at der ved udmålingen af en eventuel sanktion tages hensyn til enhver forudgående beslutning af lignende art;

så længe der ikke er udstedt nogen forordning i henhold til artikel 87, stk. 2, litra e), kan en udelukkelse af nævnte mulighed, som ikke ændrer svaret på det første spørgsmål, i hvert fald ikke udledes af fællesskabsrettens almindelige principper.

III — V e d r ø r e n d e d e t f j e r d e s p ø r g s m å l

12. Endelig stiller den forelæggende domstol det spørgsmål, om det er foreneligt med EØF-traktatens artikel 7, at en national myndighed anvender sanktioner mod et kartel, som Kommissionen har indledt en sag imod;

dette spørgsmål sigter især på tilfælde, hvor en stats kartelmyndigheder udelukkende retter sine foranstaltninger mod egne statsborgere og derved muligvis stiller dem ufordelagtigere end andre medlemsstaters statsborgere, der befinder sig i en lignende situation.

13. EØF-traktatens artikel 7 forbyder medlemsstaterne at anvende deres kartelret forskelligt under hensyn til de berørtes nationalitet;

artikel 7 tager imidlertid ikke sigte på eventuelle uligheder og skævheder, som for de af fællesskabsretten omfattede personer og virksomheder kan følge af eksisterende forskelle mellem medlemsstaternes love, såfremt disse rammer alle personer, der henhører under deres anvendelsesområde, efter objektive kriterier og uden hensyn til nationalitet.

På grundlag af disse præmisser,

kender

DOMSTOLEN

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt den af Kammergericht Berlin (Kartellsenat) ved kendelse af 18. juli 1968, for ret:

1. Så længe en i henhold til EØF-traktatens artikel 87, stk. 2, litra e), udstedt forordning ikke bestemmer andet, kan de nationale myndigheder skride ind mod et kartel under anvendelse af national ret, selv om nævnte kartels forenelighed med fællesskabsretten samtidig undersøges af Kommissionen, idet det dog er forudsat, at denne anvendelse af national ret ikke kan hæmme den uindskrænkede og ensartede anvendelse af fællesskabsretten og virkningerne af foranstaltningerne til dens gennemførelse.
2. EØF-traktatens artikel 7 forbyder medlemsstaterne at anvende deres kartelret forskelligt under hensyn til de berørtes nationalitet, men tager ikke sigte på eventuelle uligheder i behandlingen, som følger af eksisterende forskelle mellem medlemsstaternes love, såfremt disse rammer alle personer, der henhører under deres anvendelsesområde, efter objektive kriterier og uden hensyn til nationalitet.

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 13. februar 1969.

A. Van Houtte
Justitssekretær

R. Lecourt
Præsident

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT KARL ROEMER FREMSAT DEN 19. DECEMBER 1968

Høje Ret.

Den præjudicielle forelæggelse, jeg i dag skal tage stilling til, drejer sig om nogle spørgsmål angående EØF-traktatens konkurrenceretlige bestemmelser. Følgende faktiske omstændigheder ligger til grund for sagen.

De fire tyske virksomheder Badische Anilin- & Sodafabrik AG, Ludwigshafen, Farben-

fabriken Bayer AG, Leverkusen, Farbwerke Hoechst AG, Frankfurt/Main-Hoechst, og Cassella Farbwerke Mainkur AG, Frankfurt/Main-Fechenheim, fremstiller bl.a. tjærefarvestoffer og mineralfarver. Efter det fra Bundeskartellamt Berlin oplyste afholdes der fra tid til anden møder mellem disse virksomheders repræsentanter og repræsentanter fra andre (franske, engelske og schweiziske) virksomheder, der fremstiller